

KAPITOLA IV.

Hlubiny

Modravé, zlatavé, s černomodrými hlubinami. Nejrozmanitější ekosystém na naší planetě. Písečné pláže, vytvářející různé tvary dle siluet pobřeží, s kamínky nebo pískem. Mírné a teplé vody, kde si krabi užívají slunečních paprsků pronikajících plytkou vodou a ohřívajících jejich místo k životu. Skály na pobřežích, čnící až k nebesům, s ostrými hranami, na kterých se to hemží hnízdícími koloniemi rybáků a racků. A útesy v opačném směru, tedy ve směru dolů, pod hladinu, kde společenství korálů, rostlin, sasanečků a barevných rybek neskutečně ladí a vytváří scénérie nepochopitelných tvarů a barev. Hlubiny, kde odpočívají vraky lodí, ale rodí se i život hlubinných ryb. Nekonečné vodní plochy, kde i ti největší tvorové, vorvani, obrovské krakatice, velcí kaničci a chobotnice vypadají jako malinké hračky. Studená moře, kde ledovce neční jen nad hladinu, ale klesají velmi hluboko pod ni, a poskytují svými ledovými pláněmi domov stovkám tučňáků, tuleňů a ostatním, co si na chlad a zimu již zvykli. Nespočet různých tvorů, nespočet různých rostlin a miliony překvapení pro nás lidi – to všechno znamená oceán, to všechno znamenají

okrajová moře. Moře vody, moře volně plynoucího času, moře příběhů, moře...

Všechno v tom obrovském množství vody je z nějakého důvodu a nic, ani ten nejmenší organismus, není zbytečné. Tím bezesporu nejmenším je plankton. Plankton je soubor mikroskopických organismů, které se jen tak vznášejí ve vodě. Pohybují se pouze vlivem vodních proudů a jen některé se po skončení planktonického období svého života dokážou pohybovat samostatně, například medúzy. Plankton je základem života v moři. Je základem a prvním článkem potravního řetězce. Jedná se o jedny z nejmenších rostlin a živočichů, kteří na planetě existují. Zahrnuje drobné řasy a sinice, jednobuněčné živočichy, láčkovce, žebernatky, měkkýše a larvy některých jiných živočichů. Společně s krilem, drobnými korýši, je potravou mnoha a mnoha druhů obyvatelů vodních pláň, dokonce i velryb.

Jen o něco málo většími vodními živočichy jsou koráli. Jsou sice malí, ale o to důležitější pro život v moři. Koráli nežijí v moři samostatně, po jednom. To vlastně ani není možné. Vytvářejí kolonie a z těch se tvoří korálové útesy. Kolonie korálových polypů, tak říkáme jednomu ze životních stádií, jsou drženy pohromadě uhličitanem vápenatým. Většina útesů je tvořena větvníky. Útesy rostou nejlépe v teplých, mělkých a slunečných vodách. Úplně největším korálovým útesem je Velký bariérový útes u pobřeží Austrálie. Je dlouhý kolem dvou tisíc kilometrů. Zde se pohybují miliony živočichů. Třeba jen o kousíček větších.

Přisedlé k odumřelým korálům tu žijí sasanky. Je jich neuvěřitelné množství druhů a barev. Některé skýtají úkryt rybám, jako je například klaun očkátý, který je odolný vůči sasančímu žahnu-

tí, a nemohl si najít lepší ochranu před predátory než v sasance. Plují tu malé pruhované rybky, dvoubarevné, anebo pestré jako papoušci. Bodloci, sapíni, pomci, klipky i jedovatí perutýni, kteří svými nádhernými ploutvemi vytváří vějíře kolem svého červeno-bíle pruhovaného těla. Jedovatá krása. Najdeme tu spoustu škeblí, krabů, sumýšů. Potloukají se zde také mořští koníci a jehly s protáhlým tělem. Z pod útesu, ze svých četných úkrytů, čas od času vykouknou murény a u dna se pohybují žraloci rezaví i píseční. Když se nablízku objeví barakudy nebo hejno kladivounů, život

najednou ztichne. Ani vlnka nešplouchne ani bublinku nikdo nevyпустí. Všichni si najdou úkryt a čekají, až tihle zubatí predátoři zmizí.

* * *

V dálce so objevilo velké hejno sardinek. Na pohled je skutečně obrovské – jejich stříbrná těla se lesknou ve slunci u hladiny. Jako na tlesnutí mění sardinky směr a doufají, že je síla počtu uchrání proti dravcům. A že jich není málo.

K místu se najednou přihnala desítka delfínů skákavých. Delfíni se začali velmi rychle přibližovat k hejnu. Obklíčili ho a odspodu je začali pomalu tlačit k hladině. Ryby jsou vyplašené a ne všechny již dokážou změnit směr tak rychle, jak je třeba. Delfíni se tak u hladiny můžou nerušeně krmit. Ryby polykají vcelku a za den jich každý uloví kolem sedmi kilogramů. Mezi delfíny hltajícími sardinky je i samice jménem Sea. Je březí a každým dnem očekává narození svého prvního mláděte. Před jedenácti měsíci se téměř ve stejných vodách pářila se samci a teď se z jejich spojení narodí další delfín.

Sea se na hejnu nakrmila, až skoro praskla. Je to potřeba, neboť má v plánu se vydat do pár kilometrů vzdálené klidné zátoky a tam svoje mládě porodit. Oddělila se od hejna a stylem typickým pro delfíny se pustila k zátoce. Zátoka, místními nazývaná Mundo, se již mnohokrát stala místem, kde se narodili delfíni. Sea sem doplula v poklidu. Na hladině sluncem zalitého moře se pohupovaly malé vlnky a vše zářilo zlatavou barvou. V průzračné vodě je vidět i daleko od břehu až na samé dno. Sea cítila, že její čas se blíží. Začala plavat v kruzích a začala se kroutit. Vypuzení mláděte netr-

vá příliš dlouho, i když není zrovna jednoduché. Malí delfíni mají po narození jeden metr a rodí se ocasem napřed. Jakmile se malá samička narodila, začala ji Sea postrkovat k hladině, aby se poprvé nadechla, neboť delfíni dýchají plicemi. Malá Leema zalapala po vzduchu. Klesla pod hladinu a jako by si chtěla prohlédnout svoji matku, otočila se na Seu. Jedna druhé se dotkly a Sea pobídla Leemu, aby ji následovala – zatím jen tady v „mělkém delfíním bazénku“. Plavaly sem a tam a Sea krmila malou Leemu mlékem, které u delfínů obsahuje hlavně tuk. Zůstaly tady spolu čtyři dny a Sea se poté rozhodla, že nastal čas vrátit se k hejnu. Pomalu se vydaly na širé moře. Sea se začala ozývat zvuky pro delfíny tak typickými. Pod hladinou naslouchala, dočká-li se odpovědi. Plavala k místu, kde zanechala svoje druhy po obrovské hostině v podobě sardinek. Na nikoho tady ale nenarazila. Podvědomě však cítila, že její druhové nebudou daleko. Stále pískala a po nějakém čase jí přeci jen odpověděli. Delfíni dokážou rozeznat všechny členy svého hejna, neboť písknutí je pro každého z nich typické a jedinečné. Obě se k hejnu tedy připojily a vydaly se kolem pobřeží za sháněním potravy.

Tady v oblasti, kde se hojně vyskytují sardinky i mnoho jiných druhů ryb, chobotnice, krevety nebo měkkýši, se delfínům žije velmi dobře. I na ně ale číhají mnohá nebezpečí. Nejde jen o to, že by delfíny chtěl někdo ulovit k snědku. Jsou zde ale nataženy rybářské sítě, jezdí tady čluny a pohybují se tu výletní lodi. Sea mnohokrát provázela se svými druhy takovou loď a vyskakovala na čelní vlně, aby ji výletníci lépe viděli – nebo možná jen tak z radosti ze života. Bavilo ji to. Ale teď, když má u sebe svoje maličké mládě, nemůže si dovolit takhle si hrát. Ještě osmnáct měsíců se o ně bude starat

Muske

a krmit je, i když asi v půl roce života malá začne jíst sama ryby. Bude ji opatrovat a chránit. Zpočátku musí Sea také pohlídat, aby se Leema každých dvacet až dvacet pět minut vynořila a nadechla. Malý delfín může klidně přecenit své síly a potopit se hlouběji, než je zdrávo, a má potom problémy s vynořením. Zvědavost tu není matkou moudrosti.

* * *

Delfíni obvykle nepodnikají delší přesuny než dvě stě až tři sta kilometrů kolem pobřeží. V tomto pásmu se pohybují, loví, páří. Naše hejno se ale jednoho dne vydalo na cestu, aniž vlastně vědělo proč. Snad proto, že začala sezóna, a bylo tu více lidí a lodí a oni toužili po chvilce klidu? Někteří delfíni žijí celý život na volném moři, i když to jsou spíše výjimky. Tak proč se vlastně nepodívat jinam? Mířili téměř přímou čarou k Faerským ostrovům, doufali, že tam trochu toho klidu najdou. Jsou tam i velmi dobrá loviště se stovkami chutných sledů. Sea si hlídala Leemu a ta se statečně držela za matkou, aby nezaostávala. Postupovali oceánem, vyskakovali a hráli si. Pomalu se přibližovali k ostrovům. Souostroví, ke kterému se vydali, je tvořeno osmnácti ostrovy, jedenácti menšími ostrůvky a bezpočtem maličkých skalnatých ostrůvků. Má tvar hrotu šípu se špičkou obrácenou k jihu.

Sea, ani nikdo jiný z jejího hejna, netušila, že zrovna začíná období „grindadráp“. Tohle slovo ve faerštině znamená lov či lov velryb. Faeřané věří, že tyto lovy jsou podstatnou součástí jejich kultury a historie. Bojovníci za práva zvířat je však po právu nazývají krutými.

Když je spatřeno hejno kulohlavců, sviňuch nebo delfínů, jsou vysláni poslové, aby uvědomili ostrovní obyvatelstvo, a jsou zapáleny signalizační ohně, které vyšlou zprávu na ostatní ostrovy. Farské ostrovy mají sedmnáct obydlených ostrovů. K lovu se vybírá vždy místo, kde je možné hejno doslova vyhnat z vody na břeh. Třeba Velrybí zátoka – Hvalvík – je k tomuto účelu velmi vhodná. Lidé hejno obkličí a pomalu je ženou na pevninu. U břehu nebo přímo na něm jsou pak jednotliví členové hejna usmrceni speciálním velrybářským nožem zvaným Grindaknívur. Všechno maso se zpracuje a spotřebuje na ostrovech. Spravedlivě se rozděluje mezi všechny obyvatele ostrova.

O tomhle ale nemá Seanino hejno ani potuchy. Vždy přátelští delfíni skáčou přes vlny a nevědomky tak na sebe upozorňují. Netrvalo dlouho a rybáři je skutečně spatřili. Ihned se vydali na moře ve svých k tomuto účelu speciálně upravených lodích. Když se lovci k hejnu přiblížili, začali do vody házet sítě s kameny, aby

nasměrovali delfíny do zátoky. Sea začala tušit, že není něco v pořádku. Stejně tak i její druhové. Měla velké štěstí, že díky Leemě byla za hejnem o dost pozadu. Rybářům se podařilo sedm jejich druhů nasměrovat, kam potřebovali – k pobřeží.

Sea s Leemou a ještě pět dalších se nedostalo mezi lodě a měli tak příležitost se spasit útekem. Bezhlavým útekem, kdy se Sea jen ve spěchu starala o to, aby jim malá Leema stačila. Zůstalo jenom šest dospělých delfínů a její malá Leema. Plavali odsud pryč, jak nejrychleji mohli. Nechtěli, a ani nemohli vědět, co se děje za jejich zády a jak dopadli jejich druhové. Pud sebezáchovy je hnal a hnal. Nabrali takovou rychlost, že malá Leema začala nakonec opravdu zaostávat. Matka se pro ni ale vrátila. Plavaly teď spolu a Sea své tempo upravila tak, aby jí Leema stačila. Netrvalo to ani moc dlouho a svoje hejno dostihly. Zpomalilo. Všichni byli vyčerpaní a měli hlad.

Uplavali další kilometry. Další a další. Nakonec jim ale štěstí přálo a narazili na hejno sledů. Bylo veliké. Kvůli ztrátě svých druhů však nemohli uplatnit lovnou strategii a natlačit ryby k hladině, aby je tam pozřeli. Sledů ale bylo tolik, že delfínům stačilo plavat skrz hejno a měli za pár minut plná břicha. Sea si uvědomila, že o svoje mládě téměř přišla. Malá Leema plavala po jejím boku, krmila se a pozorovala lesklá těla sledů, která tu a tam mizela v krku její hladové matky. Vůbec nic z toho zlého, co se přihodilo, si neuvědomovala. Jen jí přišlo divné, že tak strašně rychle opouštěli místo, na něž měli namířeno kvůli odpočinku. Ještě si nebyla vědoma nástrah oceánu. Nic neznamenala. Ale již brzy si měla prožít svou první zkušenost s utajeným nebezpečím.

Teď, když se její matka nakrmila, pluly s hejnem již zase poklidným oceánem. Po nějaké době se opět dostaly do blízkosti pobřeží u estuáru řeky Tejo. Nedaleko se nachází jedno z velkých oceanárií. Sea, která vždy plula vpředu před Leemou, se najednou zastavila. I její druhové z hejna zvolnili svůj pohyb vpřed. Před nimi se mrskaly ryby. Sledí, sardinky i jiné druhy – ale ne v hejnu, ani se nesnažili uprchnout, když viděli lovce – delfíny. Pluli jen tak, jako by se nechávali nést proudem, hlavou dolů i otočenou ke slunci a neměli o nic zájem. Na jednom místě dokonce plaval hlavou k hladině malý žralok a zdálo se, že snad usnul. Ale ani on, ani žádná jiná ryba nespali, ani se jen tak bezmyšlenkovitě nenechávali unášet proudem na své pouti mořem. Tohle byla konečná, tohle byly ryby chycené v síti. Něco bylo špatně. Hejno delfínů se vydalo podél sítě, aby se dostalo zpět na volné moře. Tentokrát se jim ale jejich rychlost stala osudnou, přímo vražednou. Jeden mladší samec z hejna se neopatrně přiblížil k síti, a jak chtěl mrsknout ocasem, vyskočit nad hladinu a rozhlédnout se, zamotal si do sítě ocas. Zapískal na poplach. Hejno se vrátilo.

Po chvíli však bylo jasné, že samečkovi delfíní síly pomoci nedokáží. Naštěstí se zachytil tak, že dýchacím otvorem dosahoval na hladinu a mohl se plně nadechnout. Pokud by to tak nebylo, delfín by se utopil. Zbytek hejna, včetně Sei, spustil neuvěřitelný pískot a dělal hluk. Vyskakovali vysoko, stále a stále. Vyplatilo se to. Na břehu si vyvádějících delfínů povšiml vědec, Dag Greys, který zde prováděl výzkum vodní fauny a flóry typické pro tento kraj. Věděl dobře, že tohle chování delfínů není obvyklé. Je opravdu podivné. Divocí delfíni nevyskakují z vody na jednom místě a netropí takovýto hluk, pokud někomu z jejich hejna nejde o život.